

ŽURNALISTŲ ETIKOS INSPEKTORIAUS
SPRENDIMAS

**DĖL PUBLIKACIJOS „SINE ODIO – BE NEAPYKANTOS“ („LIETUVOS AIDAS“,
2007-07-26, NR. 168) PASKELBIMO**

2008 m. sausio 29 d. Nr. SPR-7
Vilnius

2007 m. rugpjūčio 28 d. žurnalistų etikos inspektorius gavo pareiškėjo žurnalo „Verslo klasė“ redaktoriaus Aurelijaus Katkevičiaus skundą dėl laikraštyje „Lietuvos aidas“ paskelbtos publikacijos „Sine odio – be neapykantos“ („Lietuvos aidas“, 2007-07-26, Nr. 168). Pareiškėjas nurodo, kad Arūno Brazausko tekstas „Sine odio“ kartu su iliustracijom pavogtas iš 2007 metų sausio mėnesio žurnalo „Verslo klasė“. Paaikšino, jog žurnalo metrikoje nurodyta, kad „platinti šio leidinio tekstus ir vaizdo informaciją galima tik gavus raštišką redakcijos sutikimą“, o dienraštis „Lietuvos aidas“ dėl sutikimo niekada į redakciją nesikreipė. Prašo pareikalauti, kad „Lietuvos aidas“ leidėjai pačiu artimiausiu metu savo leidinyje nurodytų, kad minėto teksto autorystė priklauso „Verslo klasei“.

Žurnalistų etikos inspektorius, išnaginėjęs pareiškėjo skundą pagrindinių visuomenės informavimo principų laikymosi požiūriu,

n u s t a t ė:

Visuomenės informavimo įstatymo 41 straipsnio 2 dalyje nurodyta, jog žurnalistai savo veikloje turi vadovautis pagrindiniais visuomenės informavimo principais, laikytis žurnalistų profesinės etikos normų, informaciją rinkti ir skelbti tik etiškais ir teisėtais būdais. Visuomenės informavimo įstatymo 3 straipsnio 2 dalyje nurodyta, jog viešosios informacijos rengėjai, skleidėjai, žurnalistai ir leidėjai savo veikloje gerbia žodžio, kūrybos ir sąžinės laisvę, laikosi profesinės etikos normų, įstatymo 3 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta nuostata, jog viešoji informacija visuomenės informavimo priemonėse turi būti pateikiama teisingai, tiksliai ir nešališkai.

Tirdamas pareiškėjo skundą inspektorius raštu kreipėsi į dienraščio „Lietuvos aidas“ vyriausiąjį redaktorių Algirdą Pilvelį, prašydamas paaiškinti publikacijos „Sine odio – be neapykantos“ („Lietuvos aidas“, 2007-07-26, Nr. 168) paskelbimo laikraštyje „Lietuvos aidas“ aplinkybes ir pateikti savo argumentus dėl susidariusios situacijos. Viešosios informacijos rengėjo paaiškinimai negauti. Tokia aplinkybė leidžia daryti prielaidą, kad viešosios informacijos rengėjas, paskelbdamas publikaciją, pasielgė nesąžiningai, nesilaikė pagrindinių visuomenės informavimo principų, negerbė kūrybos laisvės principo.

Kūrybos laisvės imperatyvas yra įtvirtintas Lietuvos Respublikos Konstitucijos (toliau – Konstitucija) 42 straipsnyje, kituose jos straipsniuose, įtvirtinančiuose žmogaus teises ir laisves, bei Konstitucijos preambulės nuostatoje, įtvirtinančioje žmogaus teisę kurti. Kūrybos laisvė (apimanti kūrybos proceso laisvę ir kūrybos sklaidos laisvę) yra svarbus saviraiškos laisvės elementas. Kūrybos laisvė, kaip ir saviraiškos laisvė, yra neatskiriamai susijusi su Konstitucijos 25 straipsnyje ir Visuomenės informavimo įstatymo 4 ir 5 straipsniuose įtvirtintomis žmogaus teisėmis turėti savo įsitikinimus bei juos laisvai reikšti, taip pat ieškoti, gauti ir skleisti informaciją bei idėjas.

Visuomenės informavimo įstatymo 21 straipsnyje nurodyta, jog literatūros, mokslo, meno ir kitus kūrinius viešosios informacijos rengėjai, skleidėjai ir žurnalistai naudoja vadovaudamiesi Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymu, kitais įstatymais bei teisės aktais.

Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo 24 straipsnio 1 dalyje yra numatyta kūrinio panaudojimo informacijos tikslais be kūrinio autoriaus ar kito to kūrinio autorių teisių subjekto leidimo sąlyga: 1) atgaminti spaudoje, viešai skelbti ar padaryti viešai prieinamus išleistus straipsnius aktualiomis ekonomikos, politikos ar religijos temomis, taip pat analogiško pobūdžio transliuojamus kūrinius, jeigu autoriai ar kiti tų kūrinių autorių teisių

subjektai nėra uždraudę taip naudoti kūrinis ir jeigu nurodomas šaltinis, įskaitant autoriaus vardą. Nagrinėjamu atveju pareiškėjas paaiškino, kad žurnalo metrikoje nurodyta, jog „platinti šio leidinio tekstus ir vaizdo informaciją galima tik gavus raštišką redakcijos sutikimą“. Dėl sutikimo platinti šią informaciją kitose visuomenės informavimo priemonėse į žurnalo „Verslo klasė“ redakciją nebuvo kreiptasi.

Publikacijos „Sine odio – be neapykantos“ („Lietuvos aidas“, 2007-07-26, Nr. 168) tekstas ir iliustracijos savo turiniu ir forma yra tapatūs 2007 m. sausio mėnesio žurnalo „Verslo klasė“ numeryje (Nr. 1/56) paskelbtai Arūno Brazausko publikacijai „Sine odio“. Skelbiant publikaciją dienraštyje „Lietuvos aidas“ nebuvo nurodomas pirminis šaltinis – publikacijos „Sine odio“ autorių teisių subjektas žurnalas „Verslo klasė“. Teksto rengėjas ir autorius Arūnas Brazauskas nurodė palaikantis pareiškėjo „Verslo klasės“ redaktoriaus Aurelijaus Katkevičiaus skundą.

Pareiškėjo skundo pateikimo pagrindas yra galima autorinio kūrinio vagystė. Šios faktinės aplinkybės atitikties tiesai nustatymas yra išskirtinė teismo kompetencija. Tačiau inspektorius, atsižvelgdamas į tai, kad viešosios informacijos rengėjas – laikraščio „Lietuvos aidas“ vyriausiasis redaktorius – nepateikė jokių paaiškinimų, susijusių su publikacijos „Sine odio – be neapykantos“ („Lietuvos aidas“, 2007-07-26, Nr. 168) paskelbimo aplinkybėmis, pareiškėjo skundą bei pateiktų publikacijų tapatumą, daro išvadą, kad minimos publikacijos paskelbimas dienraštyje „Lietuvos aidas“ yra nesuderinamas su pagarbos kūrybos laisvei principu.

Žurnalistų etikos inspektorius, atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, vadovaudamasis Visuomenės informavimo įstatymo 50 straipsnio 1 dalies 5 punktu, 2 dalies 1 ir 3 punktais, 3 dalimi,

n u s p r e n d ė:

1. Įspėti viešosios informacijos rengėją – UAB „Trakų spaustuvė“ dėl Visuomenės informavimo įstatymo 3 straipsnio 2 ir 3 dalių, 41 straipsnio 2 dalies 1 ir 4 punktų pažeidimo, padaryto paskelbiant publikaciją „Sine odio – be neapykantos“ („Lietuvos aidas“, 2007-07-26, Nr. 168).

2. Išsiųsti sprendimo kopiją UAB „Trakų spaustuvė“ direktoriui laikraščio „Lietuvos aidas“ vyriausiajam redaktoriui ir pareiškėjui.

3. Persiųsti pareiškėjo skundą dėl galimų Lietuvos žurnalistų ir leidėjų etikos kodekso pažeidimų nagrinėti Žurnalistų ir leidėjų etikos komisijai.

4. Viešai paskelbti sprendimą „Valstybės žinių“ priede „Informaciniai pranešimai“, Žurnalistų etikos inspektoriaus tarnybos interneto tinklalapyje.

Žurnalistų etikos inspektoriaus sprendimai gali būti skundžiami teismui per 30 dienų nuo jų paskelbimo dienos.

ŽURNALISTŲ ETIKOS INSPEKTORIUS

ROMAS GUDAITIS
